

Список використаних джерел:

1. O Grada, Cormac. Famine: A Short History. Princeton University Press, 2009. 44 pp. URL: <http://press.princeton.edu/chapters/s8857.pdf>.
2. European Comossion. The CAP towards 2020. Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future. Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions, Brssels, 18/11/2010, COM (2010) 672 final.
3. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: монографія / за ред. проф. Т. О. Зінчук. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 494 с.
4. European Parliament resolution on the Common Agricultural Policy and Global Food security, – January 13, 2009, URL: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByprocnum.do=INI/2008/2153>.

УДК: 332.146.(477):338(061.1ЄС)

Кльоба Руслан,
PhD аспірант Лабораторії проектів та ініціатив,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

**СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ
ТА ДОСВІД ЄС**

Смарт-спеціалізація – це концептуальний підхід, запропонований Європейською Комісією в рамках ініціативи «Інноваційний союз». Сприяє ідентифікації тих галузей економіки, які володіють інноваційним потенціалом та розбудовують взаємовигідне партнерство задля їх розвитку, підвищення конкурентоспроможності регіону.

Особливість цієї політики полягає в тому, що влада спонукає та стимулює підприємців, науку та розробників краще співпрацювати з підприємствами для розкриття головних напрямів та-чи секторів спеціалізації регіону. Кластери є важливими в цій концепції і як головні «блоки» для будівництва такої спеціалізації, і як засоби впровадження цієї стратегії.

Смарт-спеціалізація є інноваційним інструментом ЄС для розбудови регіональної спроможності завдяки двом ключовим підходам, зокрема, урахуванню місцевих умов та економіці знань. На

практиці такий підхід передбачає виявлення конкурентних переваг та активів регіону, використання його інноваційного і наукового потенціалу. Проте успіху у впровадженні смарт-спеціалізації можливо досягти лише за умови ефективної співпраці та синергії між місцевою владою, бізнесом, академічним середовищем, та громадянським суспільством.

Досвід ЄС показує, що смарт-спеціалізація може бути ефективним інструментом для стимулювання економічного зростання та забезпечення сталості розвитку регіонів. Впровадження стратегії смарт-спеціалізації сприяє залученню інвестицій, створенню робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності місцевих підприємств та збільшенню виробничого потенціалу регіону.

Смарт-спеціалізація розвитку регіонів України як стратегія розвитку, що базується на використанні наукових досліджень, технологій та інновацій, які вважаються ключовими для розвитку конкретного регіону, орієнтується на те, що розвиток регіону має відбуватися з урахуванням його потенціалу та переваг, зокрема з використанням місцевих ресурсів та існуючих промислових потужностей. Це може допомогти залучити інвестиції та створити робочі місця в регіоні.

Пріоритети смарт-спеціалізації можуть визначатися на основі потенціалу регіону, його галузевої структури та наявності конкурентних переваг. Важливо також забезпечити сприятливе середовище для розвитку інновацій та підтримку малих та середніх підприємств, які можуть стати джерелом нових ідей та технологій.

Наприклад, якщо в регіоні є висококваліфіковані фахівці з інформаційних технологій, то пріоритетним напрямком смарт-спеціалізації може стати розробка програмного забезпечення та інтернет-технологій. Якщо ж в регіоні наявні природні ресурси, то пріоритетним напрямком може стати виробництво екологічно чистих продуктів та використання відновлювальних джерел енергії.

Також важливим є взаємодія між різними напрямками смарт-спеціалізації та врахування їх взаємозв'язку. Наприклад, розвиток інноваційних технологій та стартапів може стати джерелом нових ринків та зміни бізнес-моделей, що знову ж таки може знайти своє застосування в інших напрямках, таких як електромобільність та інфраструктура.

Отже, пріоритети смарт-спеціалізації можуть бути різними залежно від потенціалу та конкурентних переваг регіону, але важливо

пам'ятати про взаємозв'язок між різними напрямками та забезпечити сприятливе середовище для розвитку інновацій та малих та середніх підприємств (рис.1).

Рис. 1. Пілотні області з розробки Smart-спеціалізації у 2019 році
Джерело:[2].

В Україні проект Smart Специалізація триває з 2016 року. В його основі – партнерство між представниками бізнесу, влади, науково-технічних установ та громадськості.

Концепція smart-спеціалізації стала ключовим елементом стратегії «Європа 2020». Згідно з цією стратегією, кожна країна повинна розробити свій власний план smart-спеціалізації, який визначає пріоритетні галузі для розвитку, з урахуванням місцевих ресурсів та потенціалу, технологічних переваг та конкурентних можливостей.

Загалом, досвід ЄС показує, що впровадження стратегії smart-спеціалізації може допомогти регіонам збільшити свою конкурентоспроможність та створити більше можливостей для розвитку економіки на місцевому рівні.

Ключовими елементами стратегії smart-спеціалізації є визначення пріоритетних галузей для розвитку, залучення зацікавлених сторін для співпраці та координації дій, використання місцевих ресурсів та конкурентних переваг, забезпечення доступу до інвестицій та розвитку інновацій.

Європейський досвід показує, що для успішної реалізації стратегії смарт-спеціалізації необхідно мати чітке бачення конкурентних переваг регіону та зосередитися на розвитку високотехнологічних галузей. Також важливо розвивати міжнародну співпрацю та залучення інвестицій з-за кордону.

Для підтримки реалізації стратегії смарт-спеціалізації у ЄС створено ряд інструментів та програм. Наприклад, програма «Горизонт 2020» надає фінансову підтримку для наукових досліджень та інновацій у пріоритетних галузях, а Європейський фонд регіонального розвитку забезпечує фінансування для реалізації проектів з розвитку конкурентних переваг регіонів.

Загалом, аналіз наукових розробок колективу вчених, що висвітлені ними у працях [4-10], а також вивчення досвіду ЄС дозволили зробити висновок, що стратегія смарт-спеціалізації є дієвим та ефективним інструментом задля забезпечення сталого економічного розвитку регіонів. Однак успіх реалізації стратегії залежить від багатьох факторів, включаючи правильне визначення пріоритетних галузей, залучення інвестицій та розвиток інноваційного середовища.

Позитивними сторонами смарт-спеціалізації регіонів є:

1. Покращення конкурентоспроможності: смарт-спеціалізація дозволяє регіонам зосередитися на розвитку тих галузей, в яких вони мають сильні конкурентні переваги. Це дозволяє регіонам стати більш конкурентоздатними на національному та міжнародному рівнях.

2. Створення нових робочих місць: смарт-спеціалізація може допомогти створити нові робочі місця в регіонах, які зосереджуються на розвитку конкретних галузей.

3. Підвищення інноваційності: смарт-спеціалізація сприяє розвитку інновацій, оскільки регіони зосереджуються на розвитку тих галузей, в яких вони мають сильний інноваційний потенціал.

4. Залучення інвестицій: смарт-спеціалізація може допомогти привабити інвестиції в регіони, оскільки вони можуть продемонструвати свій потенціал у конкретних галузях.

5. Зменшення відставання: смарт-спеціалізація може допомогти регіонам зменшити своє відставання від інших регіонів та країн, оскільки вони зосереджуються на розвитку своїх сильних сторін та потенційних переваг.

Пріоритети смарт спеціалізації в регіонах України представлені на рис.2.

Рис. 2. Пріоритетні види економічної діяльності в стратегіях розвитку областей України 2021-2027рр.
Джерело: [2].

Отже, смарт-спеціалізація регіонів базується на їхніх сильних сторонах та потенційних перевагах в конкретних галузях, зокрема, на технологічних перевагах та інноваційному потенціалі.

Список використаних джерел:

1. Платформа смарт-спеціалізації. Електронний ресурс. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-we-do>
2. Український інститут міжнародної політики. Електронний ресурс. URL: <http://www.uiip.org.ua/uk/>
3. Індустрія 4.0. Електронний ресурс. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-butyu-czilova-model/>
4. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Voichuk M., Kolomechiuk V. City marketing as the integrated development Instrument: sustainable development and smart growth “Business Education in the 21st Century”, Book of abstracts of the second International Scientific Conference on Business and Economics (ISCBE’18), May 25, 2018, Tetovo, Republic of Macedonia, 2018 p. С. 32.

5. Павліха Н. В., Войчук М. В. Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста: Монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 236 с.

6. Pavlikha N., Voichuk M., Kolomechiuk V. Leipzig Charta: Sustainable city development for smart future perspective in European Union. The economy of Bulgaria and the European Union in the global world: Management, marketing and entrepreneurship, corporate control and business development in Bulgaria and in the EU. Collective Monographs of Scientific Articles. Sofia: UNSS, 2018. P. 117–126.

7. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Luhova M. Strategic benchmarks of regions of Ukraine convergence based on the investment activity intensification. Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: collective monograph / ined. V. Khudolei, T. Ponomarenko. OKTAN PRINT s.r.o. 2019. Czech Republic. P. 22-45.

8. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic Assessment of Inclusive Development of Territorial Communities Within Rural Areas: A Case Study Of Ukraine. *Ad Alta: Journal Of Interdisciplinary Research*, 2021. VOL. 12, ISSUE 1, SPECIAL ISSUE XXV. Pp. 97–104. URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120125/PDF/120125.pdf>

9. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic assessment of inclusive development of territorial communities within rural areas: a case study of Ukraine. *Ad alta: journal of interdisciplinary research*. 2022. Volume 12, Issue 1, Special XXV. P. 97-104.

10. Хомюк Н.Л., Павліха Н.В. Напрями диверсифікації сільськогосподарського виробництва в Україні на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гіжцького. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 22. № 95. С. 45–51.